

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες,
COM(2009) 248

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

σχετικά με τη

στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας

[SEC(2009) 702]
[SEC(2009) 703]
[SEC(2009) 712]

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

σχετικά με τη

στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οκτώ από τα εννέα κράτη που βρέχονται από τη Βαλτική Θάλασσα είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)¹. Η εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων και οι ευκαιρίες που δημιουργούνται από τα μέσα και τις πολιτικές της ΕΕ (π.χ.: πολιτική συνοχής, στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης, περιβαλλοντική πολιτική, ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική, εσωτερική αγορά και ατζέντα της Λισαβόνας) έχουν διανοίξει σημαντικές νέες δυνατότητες για τον αποδοτικότερο συντονισμό των δραστηριοτήτων και, με τον τρόπο αυτόν, για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών των εν λόγω κρατών μελών. Ωστόσο, παρά τα ικανοποιητικά επίπεδα διεθνούς και διαπεριφερειακής επικοινωνίας και συνεργασίας, δεν έχουν αξιοποιηθεί ακόμη πλήρως οι νέες ευκαιρίες που προσφέρει η συμμετοχή στην ΕΕ ούτε έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά οι προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζει η περιοχή.

Η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας είναι εξαιρετικά ανομοιογενής από οικονομική, περιβαλλοντική και πολιτιστική άποψη, όμως τα μέλη της μοιράζονται πολλούς κοινούς πόρους και παρουσιάζουν μεγάλη αλληλεξάρτηση. Αυτό σημαίνει ότι οι ενέργειες που γίνονται σε ένα τμήμα της περιοχής είναι δυνατόν πολύ γρήγορα να έχουν συνέπειες και για άλλα τμήματα ή για το σύνολο της περιοχής. Υπό τις συνθήκες αυτές, η περιοχή θα μπορούσε να αναδειχθεί σε υπόδειγμα περιφερειακής συνεργασίας και να αποτελέσει πεδίο στο οποίο θα μπορούσαν να δοκιμαστούν και, συν τω χρόνω, να αναπτυχθούν νέες ιδέες και προσεγγίσεις ως παραδείγματα βέλτιστης πρακτικής.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αναγνωρίζοντας το γεγονός αυτό, δημοσίευσε στα τέλη του 2006 μια έκθεση, στην οποία ζητά την εφαρμογή μιας στρατηγικής για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας. Στις 14 Δεκεμβρίου 2007 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στα συμπεράσματα της προεδρίας, κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει μια στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας το αργότερο έως τον Ιούνιο του 2009. Έναυσμα για το αίτημα αυτό ήταν η όλο και περισσότερο ορατή υποβάθμιση της ίδιας της Βαλτικής Θάλασσας, αλλά και η ανάγκη να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που δημιουργούν οι διαφορετικές πορείες ανάπτυξης τις οποίες ακολουθούν οι χώρες της περιοχής και να αξιοποιηθούν τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την ενίσχυση και τη βελτίωση του συντονισμού.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έθεσε στην Επιτροπή τρεις παραμέτρους για την ανάπτυξη της στρατηγικής. Υπογράμμισε ότι η στρατηγική δεν πρέπει να θίγει την ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική που εγκρίθηκε στα ίδια συμπεράσματα· επισήμανε ότι η στρατηγική

¹ Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γερμανία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία και Σουηδία.

πρέπει, μεταξύ άλλων, να συμβάλει στην επίλυση των επειγόντων περιβαλλοντικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Βαλτική Θάλασσα· και διευκρίνισε ότι η βάση για τις εξωτερικές πτυχές της συνεργασίας στην περιοχή πρέπει να είναι το πλαίσιο της Βόρειας Διάστασης². Στα ίδια συμπεράσματα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε την ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική και ζήτησε από την Επιτροπή να μεριμνήσει για τη συνεκτίμηση των περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων. Ως εκ τούτου, η παρούσα στρατηγική αποτελεί επίσης ένα σημαντικό πρώτο βήμα για την περιφερειακή εφαρμογή της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής στη Βαλτική.

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τη στρατηγική την οποία ζήτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η στρατηγική επιδιώκει να αποτελέσει, αφενός, ένα πλαίσιο συντονισμένης και συνολικής απάντησης στις βασικές προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζει η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας και, αφετέρου, να προτείνει συγκεκριμένες λύσεις για τις προκλήσεις αυτές. Πρέπει να μελετηθεί σε συνδυασμό με το ενδεικτικό σχέδιο δράσης. Η στρατηγική, οι προτεινόμενες ενέργειες και τα προτεινόμενα βασικά σχέδια καταρτίστηκαν έπειτα από εντατικές διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη και τους εμπλεκόμενους παράγοντες. Η Επιτροπή κατέβαλε επίσης συστηματική προσπάθεια για την πλήρη ενημέρωση των κρατών της περιοχής τα οποία δεν είναι μέλη της ΕΕ σχετικά με την πορεία των εργασιών κατάρτισης της παρούσας στρατηγικής.

2. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

2.1. Προκλήσεις

Υπάρχουν πολλές προκλήσεις που επιβάλλουν την ανάληψη δράσης στο επίπεδο της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας, καθώς η αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο ενδέχεται να αποδειχθεί ανεπαρκής. Ως εκ τούτου, έχουν προσδιοριστεί συνολικά τέσσερις βασικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν επείγοντως. Οι προκλήσεις αυτές είναι οι εξής:

- Εξασφάλιση βιώσιμου περιβάλλοντος
- Ενίσχυση της ευημερίας της περιοχής
- Αύξηση της προσπελασιμότητας και της ελκυστικότητας
- Κατοχύρωση της ασφάλειας στην περιοχή.

Όπως τονίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η σπουδαιότερη από τις προκλήσεις αυτές είναι το περιβάλλον. Συνεπώς, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις συνέπειες που έχει η παρουσία υπερβολικά μεγάλων ποσοτήτων θρεπτικών ουσιών στην ίδια τη Βαλτική, πράγμα που οδηγεί στον ευτροφισμό και στη μεγάλη αύξηση των φυκών. Επιπλέον, η υπεραλίευση, η ρύπανση χερσαίας προέλευσης, η αύξηση της θερμοκρασίας της θάλασσας, η παρουσία επικίνδυνων ουσιών και διάφοροι άλλοι επιβαρυντικοί παράγοντες βλάπτουν την οικολογική ισορροπία. Η προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος αποτελεί επίσης πρόκληση αυξανόμενης σημασίας.

² Η Βόρεια Διάσταση παρέχει ένα κοινό πλαίσιο για την προώθηση του διαλόγου και την ανάπτυξη συγκεκριμένης συνεργασίας στη βόρεια Ευρώπη μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας και της Ρωσίας.

Αυτές οι συνέπειες είναι πλέον τόσο διαδεδομένες που, σε πολλές περιοχές, επηρεάζουν ήδη αρνητικά τις δραστηριότητες αναψυχής και τις εμπορικές χρήσεις μικρής κλίμακας.

Σε οικονομικό επίπεδο οι βασικές προκλήσεις είναι να περιοριστούν οι μεγάλες ανισότητες που υπάρχουν στον τομέα της έρευνας και της παραγωγικής καινοτομίας (και, ως εκ τούτου, να αξιοποιηθούν οι μεγάλες δυνατότητές του) και να εξαλειφθούν τα εμπόδια στην ενιαία αγορά. Όσον αφορά την προσπελασιμότητα, τα ζητήματα προτεραιότητας είναι η βελτίωση των δικτύων, η άρση της ενεργειακής απομόνωσης ορισμένων τμημάτων της περιοχής και η εξασφάλιση της βιωσιμότητας των μέσων μεταφοράς. Τέλος, οι προτεραιότητες στον τομέα της ασφάλειας είναι η μείωση των πολυποίκιλων κινδύνων τους οποίους αντιμετωπίζουν οι πολίτες της περιοχής, οι υποδομές και το περιβάλλον, κυρίως λόγω της θαλάσσιας ρύπανσης από ατυχήματα και του οργανωμένου εγκλήματος.

2.2. Δυνατότητες

Είναι σαφές ότι η περιοχή έχει σημαντικές δυνατότητες, που μπορούν να αξιοποιηθούν αποτελεσματικότερα. Στα πλεονεκτήματά της συγκαταλέγονται το καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, η πείρα στην καινοτομία —ιδίως στους βιομηχανικούς τομείς που βασίζονται στη γνώση—, το εκτεταμένο και σχετικά παρθένο χερσαίο περιβάλλον, που είναι πλούσιο σε φυσικούς πόρους, και η ισχυρή παράδοση ενδοπεριφερειακής συνεργασίας. Η δημιουργία δικτύων μεταξύ των φορέων χρηματοδότησης της έρευνας σε όλα τα κράτη της Βαλτικής που είναι μέλη της ΕΕ, η οποία υποστηρίζεται από το ερευνητικό πρόγραμμα-πλαίσιο, παρέχει μια ισχυρή βάση για την ανάπτυξη συνεργασίας στον τομέα της έρευνας και της μεταφοράς γνώσεων μέσα στην περιοχή. Το πλαίσιο που διαμορφώνεται από τις πολιτικές και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί ισχυρή βάση, πάνω στην οποία μπορεί να οικοδομηθεί μια πιο αποδοτική συνεργασία. Για παράδειγμα, ο χαρακτηρισμός της Βαλτικής ως ιδιαίτερα ευαίσθητης θαλάσσιας περιοχής θα συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη της ναυτιλίας και άλλων θαλάσσιων δραστηριοτήτων.

3. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ: ΕΝΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Από την ανάλυση που διενεργήθηκε από την Επιτροπή³ προκύπτουν τα εξής:

- Για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας είναι απαραίτητη η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης. Τα ζητήματα είναι αλληλένδετα: για παράδειγμα, η βελτίωση της ποιότητας της θάλασσας θα οδηγήσει στην ενίσχυση της απασχόλησης λόγω της αύξησης των δυνατοτήτων ανάπτυξης θαλάσσιων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, πράγμα που με τη σειρά του προϋποθέτει τη βελτίωση των μεταφορικών συνδέσεων. Με την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής, όλοι θα μπορέσουν να αποκομίσουν οφέλη από την εφαρμογή μιας κοινής προσέγγισης.
- Ο καλύτερος συντονισμός και η πιο στρατηγική χρήση των κοινοτικών προγραμμάτων αποτελούν στοιχεία νευραλγικής σημασίας, ιδίως σε περίοδο κρίσης, για να εξασφαλιστεί ότι τα κεφάλαια που διατίθενται και οι πολιτικές που εφαρμόζονται στην περιοχή συμβάλλουν πλήρως στη στρατηγική. Επιπλέον, τα αποτελέσματα των ερευνητικών

³ Έγγραφο εργασίας του προσωπικού της Επιτροπής σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας: υπό έκδοση.

προγραμμάτων που υλοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα πρέπει να ενσωματώνονται πλήρως στα άλλα προγράμματα και τους άλλους τομείς πολιτικής.

- Μέσα στο υφιστάμενο οικονομικό και νομικό πλαίσιο, υπάρχουν μεγάλες ευκαιρίες για αποδοτική δράση μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας και του συντονισμού.
- Για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που προσδιορίστηκαν χρειάζονται συγκεκριμένες ενέργειες. Οι ενέργειες αυτές θα αναληφθούν από τους παράγοντες της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων και των διαφόρων φορέων, των δήμων, των διεθνών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων και οργανισμών.
- Η στρατηγική είναι μια εσωτερική πρωτοβουλία που απευθύνεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα κράτη μέλη της. Η αποδοτικότητα ορισμένων από τις ενέργειες που προτείνονται θα ενισχυθεί με την αδιάλειπτη εποικοδομητική συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες της περιοχής. Οι υπάρχουσες καλά λειτουργούσες δομές, και ιδίως —αλλά όχι αποκλειστικά— οι δομές που υπάρχουν στο πλαίσιο της Βόρειας Διάστασης, παρέχουν στην ΕΕ το πλαίσιο για την ενίσχυση της συνεργασίας με τις χώρες αυτές.

Επομένως, η στρατηγική αναμένεται να προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που θα επιτρέψει στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν τις υπάρχουσες ανάγκες και να τις προσαρμόσουν στους διαθέσιμους πόρους μέσω του συντονισμού των κατάλληλων πολιτικών. Αυτό θα επιτρέψει στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας να εξασφαλίσει βιώσιμο περιβάλλον και την καλύτερη δυνατή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προτείνει ένα ενδεικτικό σχέδιο δράσης, που έχει συζητηθεί διεξοδικά με τα κράτη μέλη και τους περιφερειακούς εμπλεκόμενους παράγοντες, με σκοπό να ενθαρρυνθεί η εφαρμογή συγκεκριμένων προγραμμάτων. Το σχέδιο δράσης έχει ως άξονα τέσσερις πυλώνες. Ωστόσο, πρόκειται για μια ολοκληρωμένη στρατηγική, καθώς συχνά οι προτεινόμενες ενέργειες συμβάλλουν σε περισσότερους από έναν προσδιορισμένους στόχους. Οι επιμέρους ενέργειες και τα βασικά έργα έχουν επιλεγεί με γνώμονα τη δυνατότητα ταχείας εφαρμογής και τον αντίκτυπό τους.

4. ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ

4.1. Γεωγραφική κάλυψη

Η στρατηγική καλύπτει τη μακροπεριφέρεια που περιβάλλει τη Βαλτική Θάλασσα. Ο βαθμός εξαρτάται από το θέμα: για παράδειγμα, στα οικονομικά ζητήματα θα καλύπτει όλες τις χώρες της περιοχής, στα ζητήματα ποιότητας του νερού θα καλύπτει ολόκληρη τη λεκάνη απορροής κ.ο.κ. Συνολικά, αφορά τα οκτώ κράτη μέλη που βρέχονται από τη Βαλτική Θάλασσα. Είναι επίσης απαραίτητη η στενή συνεργασία της ΕΕ με τη Ρωσία, προκειμένου να αντιμετωπιστούν από κοινού πολλές από τις περιφερειακές προκλήσεις. Η ίδια ανάγκη για εποικοδομητική συνεργασία ισχύει επίσης για τη Νορβηγία και τη Λευκορωσία.

4.2. Σχετικές πολιτικές

Σημασία για την περιοχή έχουν πολλές πολιτικές και προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία αναμένεται να αποτελέσουν βασικά στοιχεία της στρατηγικής. Στις πολιτικές αυτές συγκαταλέγεται η πολιτική συνοχής, η οποία θα συνεισφέρει άνω των 50 δισεκατομμυρίων ευρώ στην περιοχή το διάστημα 2007-2013. Η κοινή αλιευτική πολιτική συνεισφέρει άμεσα

ένα επιπλέον ποσό 1,25 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η Επιτροπή προτίθεται να συνεργαστεί με τις διαχειριστικές αρχές, για να τις βοηθήσει να εξασφαλίσουν ότι η διάθεση των πόρων συνάδει με τη στρατηγική.

Η περιοχή της Αρκτικής, για την οποία εκδόθηκε πέρυσι ειδική ανακοίνωση της Επιτροπής⁴, έχει ισχυρούς δεσμούς με την περιοχή της Βαλτικής μέσω της αλληλεπίδρασής της με τη ευρωαρκτική περιοχή της Θάλασσας Barents. Η οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική και το σχέδιο δράσης της επιτροπής του Ελσίνκι (HELCOM) για τη Βαλτική Θάλασσα αποτελούν τους άξονες αναφοράς για τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, λαμβανομένων συγχρόνως υπόψη των κοινών πολιτικών της ΕΕ που έχουν επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον, όπως η γεωργία, η αλιεία και οι μεταφορές. Η κοινή γεωργική πολιτική, ιδίως μέσω της αγροτικής ανάπτυξης, συμβάλλει στον στόχο για ανάδειξη της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας σε περιβαλλοντικά βιώσιμη και ευημερούσα περιφέρεια. Οι πολιτικές της ενιαίας αγοράς και η ατζέντα της Λισαβόνας, συμπεριλαμβανομένου του λεγόμενου «νόμου για τις μικρές επιχειρήσεις», θα παράσχουν την έμπνευση για τα σχετικά τμήματα της στρατηγικής, και ιδίως για το τμήμα που αφορά την ευημερία, ενώ ο ευρωπαϊκός χώρος έρευνας, μαζί με τον χρηματοδοτικό του βραχίονα, το έβδομο ερευνητικό πρόγραμμα-πλαίσιο (ΠΠ-7), θα δώσει μια στέρεη επιστημονική βάση για τη βιώσιμη διαχείριση της λεκάνης της Βαλτικής Θάλασσας. Τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και ενέργειας είναι ο ακρογωνιαίος λίθος του πυλώνα της προσπελασιμότητας και ελκυστικότητας. Επιπροσθέτως, το ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας προσφέρει σημαντική πρόσθετη χρηματοδοτική στήριξη για πολυάριθμα έργα ενεργειακής υποδομής στην περιοχή. Στο πλαίσιο της αλιευτικής συμφωνίας ΕΕ-Ρωσίας θα προωθηθεί, όπου ενδείκνυται, η αλιευτική συνεργασία με τη Ρωσία.

5. ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Λαμβάνοντας υπόψη τη σχεδόν ομόφωνη θέση όσων απάντησαν στις διαβουλεύσεις —από κάθε επίπεδο και κατηγορία—, η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι οι εν λόγω προκλήσεις και ευκαιρίες μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα με μια ολοκληρωμένη πολυτομεακή περιφερειακή στρατηγική. Το εύρος των θεμάτων καθιστά ιδεώδη την εφαρμογή μιας προσέγγισης βασισμένης στην εδαφική συνοχή, όπως επισημάνθηκε στην άτυπη σύνοδο των υπουργών στη Λειψία το 2007.

Η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας είναι καλό παράδειγμα μακροπεριφέρειας —δηλαδή, μιας περιοχής που καλύπτει διάφορες επιμέρους διοικητικές περιφέρειες, οι οποίες όμως έχουν αρκετά κοινά ζητήματα, ώστε να δικαιολογείται η εφαρμογή ενιαίας στρατηγικής προσέγγισης. Υπάρχουν και άλλες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αρχίζουν να αυτοπροσδιορίζονται ως μακροπεριφέρειες, και η προσέγγιση που υιοθετείται στην παρούσα στρατηγική θα προσφέρει σημαντικά διδάγματα ως προς τις δυνατότητες της μακροπεριφερειακής προσέγγισης.

Η παρούσα στρατηγική ακολουθεί τις προτάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή σχετικά με την εδαφική συνοχή στην πράσινη βίβλο του Οκτωβρίου του 2008, σύμφωνα με την οποία οι παρεμβάσεις πρέπει να έχουν ως γνώμονα τις ανάγκες λειτουργικών περιφερειών και όχι προκαθορισμένα οικονομικά και διοικητικά κριτήρια. Αυτή η μορφή μακροπεριφερειακής προσέγγισης παρέχει επίσης στην ΕΕ ένα καινοτόμο μέσο πολιτικής, το οποίο θα μπορούσε

⁴ «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η περιοχή της Αρκτικής», COM(2008) 763 της 20.11.2008.

να χρησιμεύσει ως καλό παράδειγμα των προσπαθειών που χρειάζονται για να επιτευχθούν οι κοινοί στόχοι της ΕΕ και να εξασφαλιστεί ο αποδοτικότερος συντονισμός των εδαφικών και τομεακών πολιτικών βάσει κοινών εδαφικών προκλήσεων.

Με τον ίδιο τρόπο, η συνεκτική και προορατική εφαρμογή των ενεργειών που προβλέπει η στρατηγική για τον τομέα της θάλασσας θα αποτελέσει σημαντική ευκαιρία για την αξιολόγηση της περιφερειακής εφαρμογής (σε επίπεδο θαλάσσιων λεκανών) των πρωτοβουλιών της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής.

Οι αναγκαίες ενέργειες μπορούν να ενταχθούν στους παρακάτω τέσσερις πυλώνες, στους οποίους προστίθεται ένα τμήμα όπου εξετάζονται τα οριζόντια ζητήματα. Αυτή η ομαδοποίηση γίνεται απλώς και μόνο για να διευκολυνθεί η ανάλυση: κάθε πυλώνας αφορά ευρύ φάσμα πολιτικών και επηρεάζει και τους άλλους πυλώνες.

5.1. Μια περιβαλλοντικά βιώσιμη περιοχή

Η Βαλτική Θάλασσα είναι μια από τις μεγαλύτερες λεκάνες υφάλμυρου νερού στον κόσμο, με σημαντικές διαφορές αλατότητας μεταξύ των υπολεκανών της. Είναι σχετικά ρηχή (μέσο βάθος 50 μέτρα έναντι 1500 μέτρων στη Μεσόγειο) και σχεδόν εντελώς περικλειστή. Κάθε χρόνο ανανεώνεται μόνο το 3% των υδάτων της (σε όγκο) —δηλαδή χρειάζονται περισσότερα από 30 χρόνια για την ανανέωση του συνόλου των υδάτων της. Οι ποταμοί αποστραγγίζουν μια εδαφική περιοχή που έχει έκταση τετραπλάσια από την ίδια τη θάλασσα και πληθυσμό σχεδόν 90 εκατομμυρίων.

Τα μοναδικά χαρακτηριστικά της Βαλτικής Θάλασσας και οι περιβαλλοντικές πιέσεις τις οποίες υφίσταται απαιτούν μια μακροπεριφερειακή προσέγγιση, για να αποτραπεί η μακροπρόθεσμη επιδείνωση της κατάστασής της. Η ανάγκη αυτή έχει αναγνωριστεί εδώ και πολύ καιρό —και μέσω της κοινής δράσης της HELCOM—, αν και χρειάζεται ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των τομεακών πολιτικών.

Τα σημαντικότερα ζητήματα στον τομέα του θαλάσσιου περιβάλλοντος

Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι πιέσεις όπως η μόλυνση από τις θρεπτικές ουσίες, και κυρίως από τα νιτρικά και τα φωσφορικά άλατα, δεν μπορούν να απορροφηθούν εύκολα, αλλά έχουν γρήγορα ορατές επιπτώσεις. Το αποτέλεσμα είναι η αύξηση του πληθυσμού των φυκών, που κάθε καλοκαίρι καλύπτουν μεγαλύτερο τμήμα της θάλασσας. Τα εν λόγω φύκη καταναλώνουν οξυγόνο εις βάρος των ψαριών και των άλλων μορφών ζωής. Αυτό το πρόβλημα έχει επισημανθεί εδώ και πολλά χρόνια, αλλά οι πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν μέχρι σήμερα δεν ήταν αρκετά αποτελεσματικές λόγω της αυξανόμενης πληθυσμιακής πίεσης, της ανεπαρκούς στόχευσης των αγροτικών μέτρων στις γεωργικές περιοχές εντατικής καλλιέργειας και του χρόνου που απαιτείται έως ότου τα μέτρα αποφέρουν σημαντικά αποτελέσματα.

Οι αλιευτικές δραστηριότητες δημιουργούν άλλη μια σημαντική επιβάρυνση στο οικοσύστημα. Τα αποθέματα ορισμένων ειδών έχουν μειωθεί σημαντικά, ενώ ορισμένες αλιευτικές πρακτικές έχουν ως αποτέλεσμα την τυχαία αλίευση μη στοχευόμενων ειδών ή την καταστροφή των βιοτόπων. Η καθιέρωση μιας διαχειριστικής προσέγγισης βασισμένης στο οικοσύστημα, όπως προτείνεται στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της κοινής αλιευτικής πολιτικής, και η χρήση των διατάξεων της κοινής αλιευτικής πολιτικής για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον θα υποστηρίξουν τη διαφύλαξη του οικοσυστήματος της Βαλτικής, λαμβανομένου υπόψη του σχεδίου δράσης της

HELCOM για τη Βαλτική Θάλασσα. Ο αλιευτικός στόλος πρέπει να είναι ανάλογος προς τους διαθέσιμους πόρους.

Το σχέδιο δράσης καλύπτει τους εξής τομείς προτεραιότητας: (1) μείωση της απόρριψης θρεπτικών ουσιών στη θάλασσα σε αποδεκτά επίπεδα· (2) προστασία των φυσικών ζωνών και της βιοποικιλότητας, μεταξύ άλλων και στον αλιευτικό τομέα· (3) μείωση της χρήσης και του αντικτύπου των επικίνδυνων ουσιών· (4) ανάδειξη της περιοχής σε υποδειγματική ζώνη καθαρής ναυσιπλοΐας· (5) μετριασμός και προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος.

5.2. Μια εημερούσα περιοχή

Η θάλασσα ενώνει την περιοχή, η οποία όμως χωρίζεται ευδιάκριτα σε ένα ανθηρό και ιδιαίτερα καινοτόμο βορειοδυτικό και σε ένα αναπτυσσόμενο νοτιοανατολικό τμήμα. Ωστόσο, οι διαφορές μεταξύ των πιο επιτυχημένων καινοτόμων περιφερειών της ΕΕ, που βρίσκονται στις σκανδιναβικές χώρες και τη Γερμανία, και των περιοχών με μορφωμένους νέους αλλά ανεπαρκή υποδομή στην Πολωνία και τα τρία κράτη της Βαλτικής, αφήνουν περιθώρια για πρόσθετη συνεργασία και μεγάλα οφέλη για όλες τις πλευρές. Ειδικότερα, η συνεργασία αυτή πρέπει να παρέχει πραγματικές επιχειρησιακές ευκαιρίες στις ΜΜΕ, και ιδίως σε εκείνες που δραστηριοποιούνται σε καινοτόμους τομείς.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει σοβαρή οικονομική κρίση. Πρέπει, αφενός, να αξιοποιήσει την εσωτερική αγορά και, αφετέρου, να μεγιστοποιήσει τις ευκαιρίες που παρέχει η καινοτομία. Η στρατηγική προσφέρει την ευκαιρία να μειωθούν περαιτέρω τα εμπόδια στο εμπόριο, να αντληθούν περισσότερα οφέλη από την ενιαία αγορά και να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που προσφέρουν οι μεγάλες ανισότητες που υπάρχουν στον τομέα της καινοτομίας. Επιπλέον, είναι σημαντικό να διατηρηθεί η κερδοφορία και η ανταγωνιστικότητα των βασικών τομέων της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας, προκειμένου να αυξηθεί η συμβολή τους στην οικονομία και στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Για να επιτευχθούν υψηλά επίπεδα παραγωγικότητας και καινοτομίας, καθώς και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, πρέπει επίσης να ενισχυθούν, στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας, η ένταξη και η ενσωμάτωση των πολιτών στην αγορά εργασίας. Η εξασφάλιση υψηλών επιπέδων απασχόλησης, η ύπαρξη θέσεων εργασίας καλής ποιότητας, η συνεχής παρουσία καλά εκπαιδευμένου και ευπροσάρμοστου εργατικού δυναμικού, καθώς και η ουσιαστική μείωση των επιπέδων κοινωνικού αποκλεισμού αποτελούν παράγοντες νευραλγικής σημασίας για την εξασφάλιση τόσο της ανταγωνιστικότητας όσο και της ελκυστικότητας της περιοχής.

Τα σημαντικότερα ζητήματα στον τομέα της εημερίας

Άρση των εμπορικών εμποδίων: Λόγω των μικρών εθνικών αγορών στη Βαλτική, είναι πολύ σημαντικό να αναβαθμιστεί το επιχειρηματικό περιβάλλον, για να τονωθεί η ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων και να προσελκυστούν ξένοι επενδυτές. Παρά την εσωτερική αγορά, εξακολουθούν να υπάρχουν πρακτικά εμπόδια που παρακωλύουν το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών. Οι διαβουλεύσεις και οι αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν για να καταρτιστεί η επισκόπηση της ενιαίας αγοράς για το 2007 δείχνουν ότι σε μερικές περιοχές και τομείς το νομικό πλαίσιο της ενιαίας αγοράς δεν λειτουργεί ακόμη όπως θα έπρεπε. Η βελτίωσή του θα είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις ΜΜΕ, όπως αναγνωρίστηκε ήδη με τον «νόμο» για τις μικρές επιχειρήσεις. Πρέπει επίσης να καταβληθούν προσπάθειες, για να διευκολυνθούν η διασυνοριακή κυκλοφορία των εμπορευμάτων και η διοικητική επικοινωνία.

Ενθάρρυνση της καινοτομίας: Το χάσμα που παρατηρείται μεταξύ Ανατολής–Δύσης όσον αφορά την ικανότητα καινοτομίας στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας αντανακλάται στον

τελευταίο ευρωπαϊκό πίνακα αποτελεσμάτων καινοτομίας (EIS 2007). Η μεταφορά γνώσεων και ικανοτήτων και η εμπάθυνση της συνεργασίας με τις σκανδιναβικές χώρες και τη Γερμανία, που έχουν τις κορυφαίες επιδόσεις στον τομέα της καινοτομίας, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη συνεχή μείωση της υστέρησης που παρουσιάζουν η Πολωνία και τα τρία κράτη της Βαλτικής. Μαζί μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα δυναμικό περιβάλλον για την περαιτέρω ενίσχυση των επιδόσεων στον τομέα της καινοτομίας, εντείνοντας τη διεθνή συνεργασία σε διάφορους τομείς όπως η έρευνα, η δημιουργία ομάδων (clusters) και η καινοτομία στον τομέα των υπηρεσιών.

Το σχέδιο δράσης καλύπτει τους εξής τομείς προτεραιότητας: (1) εξάλειψη των εμποδίων που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας· (2) πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων που έχει η περιοχή στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας· (3) εφαρμογή του «νόμου» για τις μικρές επιχειρήσεις: προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, ενίσχυση των ΜΜΕ και αύξηση της αποδοτικής χρήσης του ανθρώπινου δυναμικού· (4) ενίσχυση της αειφόρου γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας.

5.3. Μια προσιτή και ελκυστική περιοχή

Η ίδια η Βαλτική Θάλασσα και οι εδαφικές ζώνες χαμηλού υψομέτρου που την περιβάλλουν υπήρξαν ανέκαθεν δρόμοι εμπορίου και επικοινωνίας. Η διαίρεση που συντελέστηκε μετά το 1945 διέκοψε μια μακρόχρονη παράδοση ελεύθερων επαφών, η οποία ξανάρχισε στη δεκαετία του '90. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες έγιναν τεράστιες επενδύσεις, πρέπει όμως να καταβληθεί πολύ μεγάλη ακόμη προσπάθεια για να φτάσουν οι υποδομές στα επίπεδα άλλων περιοχών της Ένωσης. Οι χερσαίοι και οι θαλάσσιοι δρόμοι πρέπει να γίνουν ακόμη πιο εύκολοι και φιλικόι για το περιβάλλον. Η Ανατολή και ο Βορράς εξακολουθούν να είναι υπερβολικά απομονωμένοι από την Ένωση. Η περιοχή αναδεικνύεται επίσης ολοένα και περισσότερο σε πύλη για την Ασία, κυρίως μέσω σιδηροδρομικών συνδέσεων.

Ο ενεργειακός εφοδιασμός και η ενεργειακή ασφάλεια αποτελούν ζητήματα ιδιαίτερης ανησυχίας: αν και μερικές χώρες της περιοχής έχουν σημαντικές εγχώριες πηγές ενέργειας, οι περισσότερες στηρίζονται στις εισαγωγές. Επομένως, οι διασυνδέσεις πρέπει να αναπτυχθούν περισσότερο και να διαφοροποιηθούν, για να μπορεί να αντιμετωπίζεται με επιτυχία κάθε πιθανή διακοπή του εφοδιασμού ή άλλοι κλυδωνισμοί. Οι ανθρώπινες σχέσεις είναι επίσης σημαντικές και μπορούν να ενισχυθούν με ενέργειες στους τομείς της εκπαίδευσης, του τουρισμού και της υγείας.

Τα σημαντικότερα ζητήματα στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας

Μεταφορές: Σε πολλά τμήματα της περιοχής η προσπελασιμότητα είναι χαμηλή. Η Βόρεια Φινλανδία, η Σουηδία και τα κράτη της Βαλτικής έχουν τα χαμηλότερα ποσοστά προσπελασιμότητας σε όλη την Ευρώπη τόσο ως προς τις εσωτερικές όσο και ως προς τις εξωτερικές συνδέσεις. Τα αίτια είναι η μεγάλη έκταση της περιοχής, πράγμα που συνεπάγεται μεγάλες αποστάσεις και μεγάλη χρονική διάρκεια των διαδρομών, και οι δύσκολες γεωγραφικές και κλιματικές συνθήκες. Η χαμηλή πυκνότητα των δικτύων υποδομών και υπηρεσιών συνεπάγεται υψηλές τιμές. Η βελτίωση της κατάστασης προϋποθέτει την ανάπτυξη βιώσιμων τρόπων μεταφοράς.

Ενέργεια: Οι αγορές ενέργειας δεν υποστηρίζονται από τις κατάλληλες υποδομές και, αντί να διασυνδέονται σε ολόκληρη την περιοχή, έχουν υπερβολικά εθνικό προσανατολισμό. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί μεγαλύτερους κινδύνους από πλευράς ενεργειακού εφοδιασμού και οδηγεί σε αύξηση των τιμών. Επιπλέον, για να λειτουργήσει ομαλά η εσωτερική αγορά ενέργειας, οι χώρες πρέπει να είναι διασυνδεδεμένες μεταξύ τους. Ωστόσο, η Εσθονία, η

Λετονία και η Λιθουανία, με εξαίρεση το υποθαλάσσιο καλώδιο Estlink μεταξύ Εσθονίας και Φινλανδίας, παραμένουν ουσιαστικά απομονωμένες από τα ευρύτερα ενεργειακά δίκτυα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το σχέδιο δράσης καλύπτει τους εξής τομείς προτεραιότητας: (1) βελτίωση της πρόσβασης στις αγορές ενέργειας και αύξηση της αποδοτικότητας και της ασφάλειάς τους· (2) βελτίωση των εσωτερικών και εξωτερικών μεταφορικών συνδέσεων· (3) διατήρηση και ενίσχυση της ελκυστικότητας της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας, ιδίως μέσω της εκπαίδευσης, του τουρισμού και της υγείας.

5.4. Μια ασφαλής περιοχή

Το περιβάλλον ασφαλείας της περιοχής θα εξακολουθήσει να υφίσταται σημαντικές αλλαγές κατά τα προσεχή έτη. Η θαλάσσια κυκλοφορία αναμένεται να ενταθεί, πράγμα που θα αυξήσει τον κίνδυνο ατυχημάτων και θα κάνει την περιοχή πιο ευάλωτη στη ρύπανση. Συνεργασία υπάρχει ήδη, πρέπει όμως να ενισχυθεί, έτσι ώστε η περιοχή να αποκτήσει ηγετική θέση στον τομέα της θαλάσσιας ασφάλειας σε παγκόσμιο επίπεδο. Μια θαλάσσια καταστροφή όπως το ναυάγιο του πλοίου «Erika» θα είχε ολέθριες επιπτώσεις. Η επέκταση και η εμβάθυνση της συνεργασίας της ΕΕ σε ποινικά θέματα σημαίνουν ότι η περιφερειακή δραστηριότητα για την καταπολέμηση του εγκλήματος πρέπει να έχει ως επίκεντρο την ενίσχυση της έμπρακτης διασυνοριακής συνεργασίας. Τέλος, η περιοχή πρέπει να προετοιμαστεί για την αναμενόμενη αύξηση των ακραίων καιρικών φαινομένων λόγω της αλλαγής του κλίματος.

Τα σημαντικότερα ζητήματα στον τομέα της ασφάλειας

Τυχαία ή εσκεμμένη θαλάσσια ρύπανση: Λόγω της στρατηγικής θέσης της η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας αποτελεί φυσική οδό μεταφοράς πετρελαίου, ιδίως από τη Ρωσία. Από το 1995 έως το 2005 η κυκλοφορία πετρελαιοφόρων πλοίων στον κόλπο της Φινλανδίας τετραπλασιάστηκε. Αυτή η σημαντική αυξητική τάση αναμένεται να συνεχιστεί. Αυξητική τάση παρουσιάζουν επίσης οι δραστηριότητες μεταφοράς υγροποιημένου φυσικού αερίου. Αυτές οι δραστηριότητες εγκυμονούν κινδύνους για το περιβάλλον, ιδίως στις δύσκολες συνθήκες του χειμώνα. Το 2007 σημειώθηκαν στη Βαλτική 120 ναυτικά ατυχήματα. Πρέπει να καταβληθούν και άλλες προσπάθειες για να βελτιωθεί το επίπεδο συνεργασίας, συντονισμού και συνοχής των ενεργειών που αναλαμβάνουν οι φορείς ασφαλείας και επιτήρησης της ναυτιλίας και για να γίνουν πιο αποτελεσματικές οι παρεμβάσεις σε περιπτώσεις καταστροφών.

Διασυνοριακή εγκληματικότητα: Τα εγκληματολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής επηρεάζονται από τη γεωγραφική της θέση, από την ανομοιογένεια των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών της, από τις διαφορές που παρατηρούνται στις τιμές των προϊόντων τα οποία υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης και από την ελευθερία και την ευκολία της πρόσβασης στην περιοχή της Βαλτικής, που είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα των ενδοκοινοτικών σχέσεων. Αυτοί οι παράγοντες δημιουργούν ιδιαίτερες ευθύνες για τα κράτη μέλη με εξωτερικά σύνορα, ιδίως μετά την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Όλα τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν από κοινού μέτρα για τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφαλείας.

Το σχέδιο δράσης καλύπτει τους εξής τομείς προτεραιότητας: (1) να κατακτήσει η περιοχή ηγετική θέση στον τομέα της θαλάσσιας ασφάλειας· (2) να ενισχυθεί η προστασία από μείζονα έκτακτα περιστατικά στη θάλασσα και την ξηρά· (3) να περιοριστούν οι διασυνοριακές εγκληματικές δραστηριότητες και οι επιπτώσεις τους.

5.5. Οριζόντιες ενέργειες

Ορισμένες οριζόντιες ενέργειες έχουν θεμελιώδη σημασία για το σύνολο της στρατηγικής. Στις ενέργειες αυτές περιλαμβάνεται η ανάπτυξη ολοκληρωμένων δομών διαχείρισης των θαλάσσιων ζητημάτων και ο θαλάσσιος και χερσαίος χωροταξικός σχεδιασμός. Το σχέδιο BONUS-169, που συνδυάζει μια προσέγγιση οικοσυστήματος με μια αποτελεσματική διεπαφή επιστήμης/πολιτικής και χρηματοδοτείται από το ΠΠΕ-7 (έβδομο ερευνητικό πρόγραμμα-πλαίσιο), αποτελεί παράγοντα νευραλγικής σημασίας για την επιτυχή υλοποίηση της στρατηγικής.

6. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ - ΑΠΟ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

6.1. Διαδικασία διαβουλεύσεων

Η Επιτροπή συμμετέσχε σε μια εντατική διαδικασία διαβουλεύσεων που είχε τρεις βασικές συνιστώσες: υποβολή ανεπίσημων εγγράφων από τις κυβερνήσεις και άλλους επίσημους φορείς της περιοχής· διοργάνωση εκδηλώσεων με τη συμμετοχή των διαφόρων εμπλεκόμενων παραγόντων, για να δοθεί η δυνατότητα στους δημόσιους φορείς, στις μη κυβερνητικές οργανώσεις και στους φορείς του ιδιωτικού τομέα να καταθέσουν την πείρα τους· δημόσιες διαβουλεύσεις μέσω του ιστοτόπου Eurogora, που είχαν πολύ μεγάλη ανταπόκριση.

Τα μηνύματα ήταν σαφή:

- Κανένας νέος φορέας. Η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας διαθέτει πολλές δομές συνεργασίας. Δεν πρέπει να δημιουργηθούν νέοι φορείς, που θα μπορούσαν να προκαλέσουν πρόσθετες διοικητικές δαπάνες, χωρίς συμβολή σε αποδοτική δράση.
- Όχι απλώς μια στρατηγική. Πρέπει να υπάρξουν ενέργειες —συγκεκριμένες, ορατές ενέργειες— για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων που υπάρχουν στην περιοχή. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή, στο σχέδιο δράσης της, επιμένει ότι τα κράτη μέλη και οι άλλοι εμπλεκόμενοι παράγοντες πρέπει να αναλάβουν ευθύνη ως επικεφαλής εταίροι για συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας και για βασικά έργα, π.χ. με την ανάπτυξη ολοκληρωμένων δομών διαχείρισης των θαλάσσιων ζητημάτων σύμφωνα με την ολοκληρωμένη προσέγγιση της θαλάσσιας πολιτικής.
- Συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η συμμετοχή αυτή πρέπει να υπερακοντίζει την απλή παρακολούθηση της εκτέλεσης των προγραμμάτων χρηματοδότησης και της μεταφοράς των οδηγιών. Η Επιτροπή θα μπορούσε να καλύψει την ανάγκη για ένα ανεξάρτητο, πολυτομεακό σώμα, που μπορεί να εγγυηθεί τον απαραίτητο συντονισμό, την παρακολούθηση και τη συνέχεια του σχεδίου δράσης, καθώς επίσης την τακτική επικαιροποίηση του σχεδίου και της στρατηγικής, ανάλογα με τις ανάγκες.

6.2. Προτάσεις διακυβέρνησης και εφαρμογής

Με βάση τα ανωτέρω συμπεράσματα και την ανάγκη να υιοθετηθεί ευέλικτη προσέγγιση, λόγω του μεγάλου εύρους των ενεργειών, διατυπώνονται οι ακόλουθες προτάσεις σχετικά με τη διακυβέρνηση και την εφαρμογή:

- **Χάραξη πολιτικής:** Καθώς τα κράτη μέλη θα συνεργάζονται για τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων, η γενική εποπτεία θα παραμείνει στο πλαίσιο των κοινοτικών δομών, με την

υποβολή περιοδικών εκθέσεων και προτάσεων για συστάσεις από την Επιτροπή στο Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα ενημερώνεται τακτικά για την πορεία της στρατηγικής.

- Η Επιτροπή θα είναι αρμόδια για **το συντονισμό, τον έλεγχο, την υποβολή εκθέσεων, τη διευκόλυνση της εφαρμογής και την παρακολούθηση της συνέχειας**. Σε συνεργασία με τους παράγοντες της περιοχής, πρέπει να καταρτίζει τακτικές εκθέσεις προόδου και να χρησιμοποιεί το δικαίωμα πρωτοβουλίας της για να υποβάλλει προτάσεις προσαρμογής της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης, όταν χρειάζεται. Στο πλαίσιο του συντονισμού πρέπει να παρακολουθείται ο τρόπος με τον οποίο η χρήση των πόρων συμβάλλει στις προτεραιότητες της στρατηγικής. Το 2011 προβλέπεται να γίνει επανεξέταση της ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας της στρατηγικής και της εφαρμογής του σχεδίου δράσης.
- **Η επιτόπια εφαρμογή** —ευθύνη των εταίρων που δραστηριοποιούνται ήδη στην περιοχή— θα ευθυγραμμιστεί ακόμη περισσότερο με τους στόχους και τις επιδιώξεις της στρατηγικής. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα άλλα όργανα, τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες, τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τους διεθνείς φορείς προγραμματισμού και τις διακυβερνητικές οργανώσεις, όπως η HELCOM, για να ορίσει τους συντονιστικούς φορείς για κάθε τομέα προτεραιότητας και τους επικεφαλής εταίρους για τα κυριότερα σχέδια.
- Για να διατηρηθεί το υψηλό επίπεδο συμμετοχής όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων της περιοχής, που ήταν σαφέστατο κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων, θα καθιερωθεί ένα **ετήσιο φόρουμ**, το οποίο θα δίνει τη δυνατότητα στους φορείς που εμπλέκονται στις διάφορες πτυχές της στρατηγικής, συμπεριλαμβανομένων και φορέων από ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες, να εξετάζουν και να συζητούν την πορεία της στρατηγικής και να διατυπώνουν συστάσεις για θέματα εφαρμογής.
- Τέλος, **οι σχέσεις με τρίτες χώρες** πρέπει να αναπτυχθούν πρωτίστως μέσω της Βόρειας Διάστασης, αλλά με τη δυνατότητα χρήσης και εναλλακτικών διαύλων, όταν αυτοί είναι χρήσιμοι.

6.3. Πρακτική εφαρμογή

Αυτές οι ρυθμίσεις θα ενθαρρύνουν τον αποδοτικό πολιτικό συντονισμό, την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας και τον καλύτερο συντονισμό των χρηματοδοτικών μέσων. Η Επιτροπή δεν προτείνει πρόσθετους χρηματοδοτικούς ή άλλους πόρους αυτή τη στιγμή. Ωστόσο, μερικές από τις ειδικές ενέργειες και σχέδια θα απαιτήσουν οικονομική ενίσχυση. Μια σημαντική πηγή είναι τα διαρθρωτικά ταμεία⁵ που είναι διαθέσιμα στην περιοχή —τα περισσότερα προγράμματα επιτρέπουν ήδη τις ενέργειες που προβλέπονται στη στρατηγική. Οι αρχές προγραμματισμού μπορούν να αναθεωρήσουν τα κριτήρια χορήγησης και να διευκολύνουν την επιλογή σχεδίων που ευθυγραμμίζονται με τη στρατηγική. Ακόμη, η Επιτροπή θα χαιρετίσει τις κατάλληλες τροποποιήσεις των προγραμμάτων, όπου είναι απαραίτητο.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει να εξετάσουν τη χρηματοδότηση σχεδίων και ενεργειών που συνάδουν με τις προτεραιότητες της στρατηγικής από τους ίδιους πόρους τους. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και άλλα διεθνή και περιφερειακά χρηματοπιστωτικά

⁵ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ταμείο Συνοχής, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

ιδρύματα, όπως η Σκανδιναβική Τράπεζα Επενδύσεων και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, θα μπορούσαν επίσης να συμβάλουν.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας έχει μακρόχρονη παράδοση δικτύωσης και συνεργασίας σε πολλούς τομείς πολιτικής. Η παρούσα στρατηγική παρέχει την ευκαιρία να περάσουμε από τα λόγια στην πράξη και να εξασφαλίσουμε πραγματικά οφέλη για το σύνολο της περιοχής.

Η ανάλυση που προηγήθηκε καταδεικνύει την ανάγκη για ένα κοινό στρατηγικό όραμα που θα καθοδηγεί τη μελλοντική εδαφική ανάπτυξη στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας. Είναι σαφές ότι, μόνος του, κανείς δεν μπορεί να εφαρμόσει τη δέσμη μέτρων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών της περιοχής. Είμαστε πεπεισμένοι ότι μια στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας, που αποτελείται από την προσέγγιση και τις ενέργειες που περιγράφονται ανωτέρω, έχει ουσιώδη σημασία για την προστασία της Βαλτικής Θάλασσας και την πλήρη αξιοποίηση των ευκαιριών που διανοίγονται στην περιοχή.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καλεί το Συμβούλιο να εξετάσει και να εγκρίνει την παρούσα ανακοίνωση και το σχετικό σχέδιο δράσης.